

Un mundo sin libros

IX Jornadas Bibliotecarias de Andalucía

Hay quienes no pueden imaginar un mundo sin pájaros; hay quienes no pueden imaginar un mundo sin agua; en lo que a mí se refiere, soy incapaz de imaginar un mundo sin libros

JORGE LUIS BORGES

Aquest fou el lema triat per la Asociación Andaluza de Bibliotecarios per a la convocatòria de les IX Jornades Bibliotecàries d'Andalusia, celebrades els dies 23, 24 i 25 de maig a Granada, al Palau d'Exposicions i Congressos de la ciutat, degut a la massiva resposta dels gairebé 700 inscrits. La gran majoria eren professionals andalusos, raó per la qual moltes vegades els debats, que en ocasions foren intensos, tenien com a motiu principal, la problemàtica bibliotecària andalusca. Les xifres que oferien els nostres companys andalusos eren dramàtiques: Andalucía "ostenta" el penúltim lloc europeu d'índex de lectura, amb uns paràmetres esgarriants: una taverna per cada 150 habitants i una biblioteca cada 40.000 - 60.000 habitants.

Convocades cada dos anys de forma itinerant (Granada 1981 - Granada 1996), s'ha tornat al punt de partença, centrant les reflexions en torn a la complexa problemàtica que ens envolta, com a conseqüència dels constants i vertiginosos avanços de la tecnologia.

Tres són els eixos que vertebran les Jornades: Biblioteques públiques, universitàries i especialitzades, i la formació professional/problematètica laboral, tema aquest últim que aixecà els més encessos debats i que interessà els assistents, entre els que hi havia molts estudiants.

Encara que les Biblioteques Públiques de l'Estat han experimentat un gran desenvolupament, la situació en aquests moments és desigual. És evident que aquest impuls dependrà sempre de l'interés polític, de l'administració pública i les autoritats municipals corresponents. A aquestes biblioteques, les tecnologies

de la informació s'han introduït més lentament, obligant a canviar la forma de treballar i gestionar les biblioteques. Pel que fa a aquest punt, Magdalena Vinent Ferrer, Directora Tècnica de la Biblioteca Nacional (Las tecnologies de la informació en la Biblioteca pública), recordà que la tecnologia no és un fi en sí mateixa, sinó un mitjà per a arribar als objectius previstos, i advertí del risc d'estar excessivament implicat en el desenvolupament tecnològic, perdent de vista l'objectiu fonamental de servei.

Assenyala també que el grau d'implantació de les tecnologies de la informació a les biblioteques públiques espanyoles és molt desigual, i està molt per darrere de la incorporació que ha realitzat en altre tipus de biblioteques, com les universitàries i especialitzades que, en termes generals, estan totalment automatitzades. Els comunicants, malgrat mostrar una situació menys positiva, es revelaven més combatius en la consecució de l'objectiu primordial: l'atenció a l'usuari. En aquest sentit, s'exposaren projectes d'extensió cultural, animació a la lectura, dinamització de les biblioteques, etc.

Però probablement, en el grup de les biblioteques espanyoles, són les biblioteques universitàries i especialitzades les que més han avançat en els últims deu anys. Malgrat comptar amb problemes comuns a la resta del sistema bibliotecari espanyol (com poden ser la manca de reconeixement del paper de les biblioteques, desorganització de serveis, inadequació i pobresa de recursos) arrossegueu, però, una sèrie d'inconvenients específics dels centres de les seues característiques. Un problema endèmic de les biblioteques universitàries espanyoles és la dispersió (i freqüentment descontrol) dels fons bibliogràfics, convertint-se, per tant, en inaccessibles per als usuaris. Vista la impossibilitat d'implantar el model anglosaxó (altament centralitzat) en una universitat tan atomitzada com la espanyola, Lluís Anglada, de la Biblioteca de la Universitat

Politécnica de Barcelona, i Margarita Taladrid, de la Biblioteca de la Carlos III (Pasado, presente y futuro de las Bibliotecas Universitarias españolas), proposen un model “semi-centra

litzat i coordinat”, que concep les biblioteques d'una universitat com un sistema bibliotecari, amb distintes unitats de prestació de serveis, amb un mateix o paregut nivell, amb polítiques i instruments comuns i amb PC'Ls o menys autonomia de gestió respecte a la direcció del sistema.

Caldria afegir, a més, que, com que en general aquestes biblioteques no ofereixen formació d'usuaris ni editen mitjans per a donar a conèixer els serveis, els usuaris no coneixen els fons i possibilitats de la biblioteca. Per l'altra banda, l'escassa motivació del professorat i les dificultats en les recerques, junt al problema de l'horari i del servei de préstec, no faciliten l'accés a les biblioteques universitàries, que són, majoritàriament, sales d'estudi per a l'alumnat. En aquest sentit, els comunicants apostaren per una sèrie de propostes que suggerien una reforma important, tant en infraestructura com en orientació, i que incloïen la modificació tant en el tipus d'accés, com en l'horari, passant per un major contacte de l'usuari amb el personal tècnic del centre.

Per tant, i malgrat les noves tecnologies, les opcions de futur van a estar configurades, no sols pels nous desenvolupaments tecnològics, sinó pel fet de que aquests troben viabilitat econòmica i milloren les prestacions dels sistemes actuals.

Però, malgrat la cobertura institucional i presupostària que podrien tindre no sols les biblioteques universitàries sinó qualsevol biblioteca d'informació especialitzada, un únic centre no posseeix tots els recursos suficients per a desenvolupar totes les possibilitats d'informació que l'usuari pugui exigir. D'ací sorgeix la necessitat de la cooperació bibliotecària, sobre la qual es recolçaren alguns projectes en les Jornades (Biblioteca de Ciencias de la Salud de Málaga).

En definitiva, tots aquests factors, suposen major preocupació per criteris qualitatius que quantitatius, símptoma d'un cert grau de maduresa de les biblioteques universitàries i especialitzades espanyoles.

López Yepes captà l'atenció de tots en el grup sobre món laboral amb la seua interessant ponència sobre formació professional i problemàtica laboral. Dins el tema central proposat per les jornades, va partir dels comportaments necessàriament nous del professional davant les conseqüències de les aplicacions tecnològiques. En la ponència s'analitzen, per una banda, les figures del diplomad, del llicenciat i del doctor en documentació, amb les característiques de formació que se suposen i, per l'altra, les tendències formatives del personal de la informació i la documentació. Però lo que potser resultà més interessant, fou la part final. López Yepes estudia el mercat de treball, assenyalant la tipologia i competències de les professions documentàries, la situació del mercat, les oportunitats laborals i les possibles causes de que no siguin millors i més nombroses. Entre les mesures concretes que proposa per a dinamitzar aquest mercat de treball hem de subratllar la necessitat d'un canvi en la sensibilitat social cap a la nostra professió.

Les comunicacions d'aquest bloc es divideixen entre les que es centren en la formació i les que estudien la situació dels que (quina sort!) ja estan treballant. Molt original l'aportació de J.A. Gómez Hernández estudiant la presència d'assignatures o cursos directament relacionats amb l'ensenyament de la informació i la documentació científica als plans d'estudi de la Universidad de Múrcia, evidenciant quelcom no per conegut menys important: la necessitat d'una formació documentalista en qualsevol estudi superior.

Arribant per fi al món laboral, es presenta l'empresa privada com un mitjà d'ampliar el mercat. Aquest és un punt en què es coincidí prou.

La sessió sobre el món laboral fou, com hem dit, la que alçà més polèmiques i que ens sembla més interessant. Especialment perquè es tractaren temes preocupants i molt reals, la qual cosa pot deixar-se de costat en trobades d'aquest tipus per a presentar una situació més "agradable".

Queda constància de l'interés que provoca el tema, al debat que seguí a les exposicions. Un dels assistents, preguntà sobre les situacions de subocupació produïdes amb els becaris de "formació", relacionant-ho amb la qualitat dels serveis. També aprofità l'oportunitat que li donava un fòrum com les Jornades per a donar un toc d'atenció (extensible a les nostres terres) a les associacions professionals, per a que defensien, pel que fa a la consideració del treball i a la seua qualitat, als becaris. No obstant això, s'al·ludí a la reticència dels futurs professionals a integrar-se en associacions professionals o a crear-ne de pròpies. Es parlà també de la conveniència de que s'organitzen cursos de formació des d'aquestes associacions, des del punt de vista d'una formació acadèmica que es veu substituïda. (López Yepes arribà a demanar que no organitzaren aquests cursos, que ho deixaren per a les Universitats, i que es dedicaren a organitzar cursos d'altre nivell). Evidentment, no és aquest el cas en la Comunitat Valenciana.

Per últim, al torn lliure de comunicacions es tocaren aspectes molt variats, des de normes fins a materials especials, passant per programes integrats de gestió de biblioteques. Referint a açò últim, s'explicaren casos molt específics que sempre poden ser útils a l'hora de prendre una decisió en aquest terreny.

A més, també tingué lloc una reunió del FESABID, la presentació d'un nou grup de treball sobre biblioteques públiques "Las últimas del pelotón" (així s'anomenava) i s'informà sobre el pròxim congrés de la IFLA a Pekín.

Paral·lelament a les ponències, al vestíbul del Palau d'Exposicions i Congressos, on es desenvoluparen les Jornades, s'instal·laren diversos stands d'empreses privades dedicades a l'elaboració de softwares d'aplicació bibliotecònica. Fou realment interessant assistir a les demostracions particulars que es feien dels últims productes en el camp de programes informàtics integrats en la gestió bibliotecària. Les últimes versions de Bilbio 3000, Absis Windows o Sabini, comprenen tant la cataloga-

ció informatitzada com la utilització en xarxa, l'arxiu d'imatges, la gestió de bases de dades, la connexió a Internet, els processos de préstec, arxius d'usuaris/àries, la tesaurització, etc. La pròpia British Library disposà un stand on s'oferaven els seus serveis, com els últims CD-ROM en matèria científica i social que inclou el buidatge de 20.000 revistes amb gran facilitat de préstec.

Les Jornades, l'organització de les quals s'apuntà l'èxit d'editar les actes prèviament es clausuraren amb el debat sobre les conclusions i les mesures a adoptar, que es publicaran al pròxim butlletí de l'Asociación Andaluza de Bibliotecarios.

Per últim, ressenyar que l'organització tingué l'encert de dissenyar un programa cultural paral·lel incloent-hi una visita guiada a l'Alhambra, visites a les biblioteques granadines i a la Biblioteca de Andalucía, concert de música renaixentista, vetllada flamenca... que van fer realment agradable l'estada a la ciutat.

Mª José Cubells Puertes
Mª Jesús García Mateu
Ignacio Latorre Zacaes